

INGLIZ TILI TA'LIMIDA HAMKORLIK YONDASHUVINING DIDAKTIK ASOSLARI

Ashurova Dildora G'afurovna

Buxoro Davlat Pedagogika Instituti doktoranti E-mail: dildoraashurova21@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada ingliz tilini o'qitishda hamkorlik strategiyalarini amalga oshirish uchun zarur bo'lgan didaktik shart-sharoitlar batafsil tahlil qilinadi. O'qituvchilar va talabalar o'rtasidagi o'zaro ta'sirning ahamiyati, zamonaviy pedagogik texnologiyalarning integratsiyasi, va talaba markazli yondashuvning samaradorligi o'rganiladi. Tadqiqotda innovatsion usullar va madaniyatlararo kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirish uchun zaruriy sharoitlar muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: Hamkorlikda o'qitish, pedagogik texnologiyalar, talaba markazli ta'lim, madaniyatlararo kompetensiya, kommunikatsiya.

ДИДАКТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ПОДХОДА СОТРУДНИЧЕСТВА В ОБУЧЕНИИ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ

Аннотация: В данной статье проводится подробный анализ дидактических условий, необходимых для реализации стратегий сотрудничества в обучении английскому языку. Изучается значение взаимодействия между преподавателями и студентами, интеграция современных педагогических технологий и эффективность подхода, ориентированного на студента. В исследовании обсуждаются инновационные методы и необходимые условия для развития межкультурных коммуникативных навыков.

Ключевые слова: Совместное обучение, педагогические технологии, обучение, ориентированное на студента, межкультурная компетенция, коммуникация.

DIDACTIC FOUNDATIONS OF THE COLLABORATIVE APPROACH IN ENGLISH LANGUAGE TEACHING

Annotation: This article provides a detailed analysis of the didactic conditions necessary for implementing collaborative strategies in teaching English. The importance of teacher-student interaction, the integration of modern pedagogical technologies, and the effectiveness of a student-centered approach are examined. The study discusses innovative methods and the necessary conditions for developing intercultural communicative skills.

Keywords: Collaborative teaching, pedagogical technologies, student-centered learning, intercultural competence, communication.

KIRISH

O'zbekiston ta'lim tizimini rivojlantirish jarayonida hamkorlik pedagogikasi muhim o'rin tutadi. Hamkorlik pedagogikasi o'qituvchi va talabaning birgalikdagi faoliyati orqali ta'lim jarayonini boyitish va sifatini oshirishni maqsad qiladi. Bu jarayonda talabalar faolligi va o'qituvchining rahbarlik qobiliyati asosiy rol o'ynaydi. An'anaviy ta'lim yondashuvlari talabalarni passiv o'quvchi sifatida ko'rsa, zamonaviy usullar ularni mustaqil va faol ta'lim sub'ekti sifatida rivojlantiradi.

Ta'lim jarayonida talabalar hamkorlikda ishlash orqali o'zaro ishonch, muammolarni hal qilish ko'nikmalari va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantiradilar. Bu jarayon, shuningdek, jamoaviy mas'uliyatni oshiradi va talabalarni real hayotga tayyorlaydi. [1]

Muvaffaqiyatli amalga oshirish aniq ta'lim dizayni, texnologiyalardan mos foydalanish va uzluksiz fikr-mulohaza berishga bog'liq. Hamkorlik pedagogikasi, puxta qo'llanilganda, ta'lim sifatini sezilarli darajada oshiradi va o'quvchilarni globallashtirgan jamiyatda muvaffaqiyatga tayyorlaydi. Asosiy qism: Hamkorlikdagi o'qitishda o'qituvchining roli va vazifalari

Hamkorlikda o'qitish jarayonida o'qituvchining vazifalari muhim ahamiyatga ega. O'qituvchilar o'quvchilarni mustaqil fikrlash va faol ishtirokga jalb qilish uchun maxsus strategiyalarni ishlab chiqishlari kerak. Bundan tashqari, o'qituvchi talabalar psixologik farovonligini ta'minlashi, ularga konstruktiv fikr-mulohazalar berishi va har bir talabaning o'ziga xos qobiliyatlarini qo'llab-quvvatlashi muhimdir.

Shuningdek, o'qituvchi talabalarning kognitiv faoliyatini boshqarish va yo'naltirish orqali ularning bilim olish jarayonini optimallashtirishga ko'maklashadi. Ta'lim samaradorligini oshirish uchun o'qituvchilar o'quvchilar bilan yaqin muloqotni rivojlantirishi va hamkorlik muhitini yaratishi lozim. [2]

Hamkorlikda o'qitishni samarali amalga oshirish uchun quyidagi shart-sharoitlarni amalga oshirish kerakligi olimlar tomonidan tasdiqlangan.

1. Ta'lim Muhitini Interaktivlashtirish

Hamkorlik jarayonlari talabalar o'rtasidagi muloqotni rag'batlantiruvchi interaktiv dars muhitini talab qiladi. Bu uchun texnologiyalar (masalan, onlayn platformalar) va innovatsion vositalardan foydalanish zarur [3]. Innovatsion vositalarga quyidagilar nazarga tutiladi: "Jigsaw" (Pazl usuli), "Think -Pair-Share" (O'ylash-Juftlash-Ulanish), "Group Investigation" (Guruh Tadqiqoti), "Learning Together" (Birgalikda o'rganish) kabi usullar.

2. Guruh Faoliyatlari Uchun Mos Tizimni Yaratuvchi Texnologiyalar

Zamonaviy o'qitishda guruh ishi uchun qulay muhit yaratish uchun o'qituvchilar ko'mak beruvchi vositalarni qo'llashlari muhimdir. Masalan, Kagan modeli talabalar o'rtasida ijobiy o'zaro bog'liqlikni rivojlantirishga qaratilgan ko'plab samarali strategiyalarni taklif etadi [5]. Ushbu model o'quvchilarni kichik guruhlariga bo'lish orqali o'zaro muloqotni kuchaytiradi va har bir talabaning dars jarayonidagi faolligini ta'minlaydi. Guruh faoliyatlari uchun mos tizimni yaratish jarayonida texnologik vositalar, masalan, onlayn kollaborativ platformalar (Google Docs, Padlet yoki Miro) va vizual taqdimot vositalari (masalan, Canva yoki PowerPoint) ham keng qo'llaniladi. Bunday texnologiyalar talabalar uchun o'zaro hamkorlik qilishni qulaylashtiradi va masofaviy ta'lim sharoitlarida ham interaktivlikni saqlash imkonini beradi. Bundan tashqari, guruh faoliyatlarida "Jigsaw" yoki

"Think-Pair-Share" kabi pedagogik usullarning qo'llanilishi talabalarning bilim almashish jarayonini yanada samarali qiladi. Natijada, bunday yondashuvlar nafaqat talabalar o'rtasida jamoaviy muhitni rivojlantiradi, balki har bir talabaning o'z bilimlarini kengaytirish va chuqurlashtirish imkoniyatini ta'minlaydi.

3. O'quvchilarning Faol Ishtirokini Rag'batlantirish

O'quvchilarning faol ishtirokini rag'batlantirish, ta'lim jarayonida o'zaro bilim almashishni ta'minlash, o'qituvchi tomonidan yetarli muhitni yaratishni talab etadi. Cohen ta'kidlaganidek, bu jarayonlar o'quvchilar orasida ochiq muloqot va fikr almashish orqali amalga oshiriladi. Fikr almashish va konstruktiv munozara o'quvchilarga nafaqat bilimni chuqurlashtirish, balki ularni mantiqiy fikrlashga va masalalarga ko'proq nuqtai nazardan qarashga undaydi. Shu bilan birga, faol ishtirok va muloqot talabalar o'rtasidagi o'zaro hurmat va ishonchni rivojlantirib, o'qish motivatsiyasini oshirishga ham yordam beradi. O'quvchilarning fikrlarini ochiq bayon etish imkoniyati ularga o'z o'rganish jarayonlarida faol ishtirok etish uchun rag'bat beradi, bu esa o'qituvchi va talabalar o'rtasida samarali o'qitish va o'rganish munosabatlarini yaratadi.[6]

4. Madaniy Moslashuvchanlik

Hamkorlik jarayonlari samarali bo'lishi uchun turli madaniy kontekstlarni hisobga olish zarur. McCafferty, Jacobs va DaSilva Iddings ta'kidlaganidek, har bir madaniy kontekst o'ziga xos yondashuvni talab qiladi, chunki ta'lim jarayonida madaniyat o'quvchilarning muloqot va o'rganish usullariga ta'sir qiladi. O'zbek ta'lim tizimi kontekstida, masalan, hamkorlik asosidagi o'qitish o'zgaruvchan madaniy nuqtai nazarlarni hisobga olgan holda ishlab chiqilishi kerak. O'zbekistondagi o'quvchilarning an'anaviy ta'lim tizimi bilan bog'liq tajribalari, o'zaro hurmat va jamiyatdagi o'rganish an'analari ta'lim jarayonida madaniy moslashuvchanlikni talab qiladi. Shuning uchun, o'quvchilarga hamkorlik asosida ishlashda madaniy tafovutlarni hisobga olish, o'quvchilarni bir-birining fikrlarini hurmat qilishga o'rgatish va madaniy differensialarni e'tiborga olish zarur. Bu yondashuv ta'limda tenglikni, o'zaro hurmatni va madaniy farqlarni qadrlashni rivojlantirishga yordam beradi, shu bilan birga, o'quvchilarni samarali va moslashuvchan tarzda o'rganishga rag'batlantiradi.[7]

Talabaning Faol Ishtiroki

Talabalar hamkorlikda o'qitishda o'z ta'limlari uchun mas'uliyatni qabul qiladilar. Guruh faoliyatlari orqali talabalar birgalikda muammolarni hal qilish, fikr almashish va yangi bilimlarni o'zlashtirish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Ular tengdoshlari bilan hamkorlik qilib, o'zaro yordam va qo'llab-quvvatlashni amalga oshiradilar.

Hamkorlikda o'qitish jarayonida talabalar o'z fikrlarini aniq ifoda etish, faol tinglash va hurmatli muloqot qilish orqali kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Shuningdek, ular ijodiy fikrlash va tanqidiy tahlil qilish qobiliyatlarini mustahkamlaydilar. Guruhdagi har bir talaba vazifalarni o'z vaqtida bajarishi va jamoaning umumiy muvaffaqiyatiga hissa qo'shishi lozim. [3]

Ingliz Tilini O'qitishda Hamkorlikning Ahamiyati

Hamkorlik strategiyalari ingliz tilini o'qitishda talabalar motivatsiyasini oshiradi va tilni qo'llash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Ushbu strategiyalar talabalarni haqiqiy

kommunikatsiya muhitida tilni ishlatishga undaydi. Shuningdek, talabalar madaniyatlararo kompetentsiyani rivojlantirish orqali turli madaniy muhitlarga moslashish qobiliyatini shakllantiradilar. [4]

Amaliy Tavsiyalar

1. Aniq Maqsadlarni Belgilash: Har bir dars uchun aniq maqsadlar va natijalarni aniqlash talabalar ishtirokini samarali boshqarish imkonini beradi.
2. Dars Rejasini Tuzish: Hamkorlik faoliyatlari uchun mos rejalarni ishlab chiqish va guruh vazifalarini aniq belgilash lozim.
3. Talabalarga Yo'riq Berish: Talabalarga hamkorlikdagi faoliyat qoidalarini tushuntirish va ularga namuna ko'rsatish muhimdir.
4. Jarayonni Kuzatish: O'quvchilarning faoliyatini muntazam kuzatish va ularga fikr-mulohaza berish samaradorlikni oshiradi.
5. Refleksiya va Baholash: Faoliyat yakunida talabalar o'z tajribalarini tahlil qilib, kelgusi faoliyat uchun takliflar berishlari lozim. [5]

Xulosa:Hamkorlik strategiyalari va zamonaviy pedagogik texnologiyalarni birlashtirish orqali ingliz tilini o'qitishda samarali ta'lim muhiti yaratiladi. Bu yondashuv talabalar faolligini oshiradi, ularni ijodiy va tanqidiy fikrlashga o'rgatadi va jamoaviy ishlash qobiliyatlarini rivojlantiradi. O'qituvchilar ushbu jarayonda yo'l boshchi sifatida faol rol o'ynab, talabalarni muvaffaqiyatga erishishga tayyorlaydi. Muvaffaqiyatli amalga oshirish aniq ta'lim dizayni, texnologiyalardan mos foydalanish va uzluksiz fikr-mulohaza berishga bog'liq. Hamkorlik pedagogikasi, puxta qo'llanilganda, ta'lim sifatini sezilarli darajada oshiradi va o'quvchilarni globallashtirgan jamiyatda muvaffaqiyatga tayyorlaydi

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Hasanboev, J., & Turaqulov, X. (2008). Pedagogik Nazariya Izohli Lug'ati. Toshkent: Fan.
2. Abdullaeva, U. (2015). Pedagogika. Toshkent: TDPU.
3. Johnson, D. W., Johnson, R. T., & Holubec, E. J. (1998). Sinfda Hamkorlik. Edina, MN: Interaction Book Company.
4. Gillies, R. M. (2007). Hamkorlikda O'qitish: Nazariya va Amaliyotning Integratsiyasi. Los-Anjeles: SAGE Publications.
5. Kagan, S. (1995). Biz Gaplashamiz: Boshlang'ich Sinflarda Hamkorlikda Tilni O'qitish. ERIC Digest.
6. Cohen, E. G. (1994). Restructuring the classroom: Conditions for productive small groups. Review of Educational Research, 64(1), 1-35. <https://doi.org/10.3102/00346543064001001>
7. McCafferty, S. G., Jacobs, G. M., & DaSilva Iddings, A. C. (2006). Cooperative learning and second language teaching. Cambridge University Press.